

“Xalçaya marağ və məhəbbət mənə genlərimdən keçib”

Azərbaycan Milli Xalça Muzeyinin direktoru, Beynəlxalq Muzeylər Şurası (ICOM) Azərbaycan Milli Komitəsinin sədri, sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, Əməkdar mədəniyyət işçisi Şirin Məlikova ilə muzeyin yerli və beynəlxalq miqyasda qazandığı uğurlar haqqında danışdıq.

- Şirin xanım, Xalça Muzeyi maraqlı layihələri ilə diqqət çəkən mədəniyyət müəssisələrimizdəndir. Karantinə qədər muzeyin gerçəkləşdirdiyi və gerçəkləşdirmək niyyətində olduğu hansı layihələr vardı?

- Əvvəla bu il Azərbaycan xalçaçılıq sənətinin UNESCO-nun Bəşəriyyətin Qeyri-Maddi Mədəni İrs üzrə Repräsentativ Siyahısına daxil edilməsinin 10 ili tamam olur. Bu baxımdan 2020-ci il bizim üçün çox əhəmiyyətlidir. Sevindirici hal odur ki, bu münasibətlə həyata keçirməyi planlaşdırdığımız layihələrin bir qismini həm karantin dövrünə qədər, həm də ondan sonra uğurla reallaşdırırdıq.

Belə ki, 2020-ci ilin birinci yarısında muzeyimiz beynəlxalq əlaqələrin genişləndirilməsi istiqamətində fəaliyyətini yüksək səviyyədə davam etdirdi. Ölkəmizin mədəniyyəti tarixində ilk dəfə olaraq Azərbaycan Milli Xalça Muzeyi Məraş Milli Muzeylər Fondu və dünya şöhrətli Dövlət Ermitajı Muzeyi ilə əməkdaşlıq haqqında sənədlər imzaladı.

Məraş Milli Muzeylər Fondu ilə imzalanan sənədə əsasən, ənənəvi xalça toxuculuğu üzrə mübadilə proqramlarının həyata keçirilməsi, birgə sərğilərin təşkili, xalça toxuculuğu üzrə ustad dərsləri və xalçaçılıq sənəti sahəsində elmi araşdırmaların aparılması üzrə razılıq əldə olundu.

Rusiyanın məşhur Dövlət Ermitajı Muzeyindən qarşılıqlı əməkdaşlığa dair təklif almağımız isə Azərbaycan muzeyşünaslığı üçün böyük uğur sayıla bilər.

- Böyük uğurlar kiçik nailiyyətlərdən başlayır. Şübhəsiz ki, Ermitaj səviyyəli bir muzeylə əməkdaşlığınızın gerçəkləşməsinin qaynaqlandığı bir məqam var...

- Əlbəttə, çox doğru qeyd etdiniz. Bizi Dövlət Ermitajı ilə birgə əməkdaşlığa aparan yol muzeyimizin dünya praktikasına əsaslanaraq, fiziki məhdudiyətli insanlar üçün inklüziv layihə və proqramları müvəffəqiyyətlə həyata keçirməsi oldu. Belə ki, muzeyimizdə əlil arbasında olan tamaşaçılar bütün zallarda rahat və sərbəst hərəkət edə bilərlər. Ekspozisiya, eksplikasiya mətnləri və etiketajlar elə tərtib olunub ki, onları oturaq vəziyyətdə də asanlıqla oxumaq, həmçinin sensor monitorlardan istifadə etmək mümkündür. Daimi ekspozisiyada nümayiş olunan eksponatlar muzeyin “Ənənəvi texnologiya” şöbəsinin toxucuları tərəfindən toxunan milli ornamentlərin yer aldığı kiçik replikalarla müşayiət olunur. Bu cür interaktiv və taktill nümayiş xalçaların xüsusiyyətlərini anlamaq üçün zəruridir. Muzeyin qonaqları, o cümlədən görmə qabiliyyətini itirmiş və ya görmə qabiliyyəti zəif şəxslər xalçaları “görmək”, müxtəlif texnikalarla tanış olmaq və ornamentlərin formalarını hiss etmək imkanı qazanırlar. İlk dəfə xovlu və xovsuz texnologiyanın birgə istifadə edildiyi replikaların üstün cəhəti həm də bu görüntünün xalçalarda 3D effekti yaratmasıdır. Böyük muzeylərdə görmə qabiliyyəti məhdud insanların sənət əsərlərini taktill üsulla hiss etməsi üçün xüsusi lövhələr hazırlanır. Lakin xalça dünyada ilk dəfə inklüziv artefakt kimi bizim muzeydə istifadə olunub.

Bu layihə ötən il noyabr ayında ictimaiyyətə təqdim edildi və inklüziv proqramlar üzrə beynəlxalq ekspertlər tərəfindən yüksək qiymətləndirildi. Biz ICOM xətti ilə layihə barədə bəyanat yaydıq. Nəticədə dünyanın bir çox muzeylərindən, o cümlədən Rusiyanın məşhur Dövlət Ermitajı Muzeyindən bizimlə əməkdaşlıq üçün müraciətlər edildi.

- Əməkdaşlıq təklifləri nələri nəzərdə tutur?

- Muzeyin direktoru Mixail Borisoviç Piotrovski təklif etdi ki, inklüziv layihəmizin davamı kimi Dövlət Ermitajı Muzeyində qorunub saxlanılan, 2500 il yaşı olan dünyanın ən qədim xalçası “Pazırığ”ın fraqmentlərini toxucularımız xovlu və xovsuz texnikanın birlikdə tətbiqi ilə toxusunlar. Biz də böyük məmnuniyyətlə razılaşdıq. Əməkdaşlığımız ikitərəfli xarakter daşıyır. Yəni, biz də onların inklüziv proqramını burada tətbiq edəcəyik.

Sovet Azərbaycanının əks sədası

HƏR HƏFTƏNİN CÜMƏ GÜNÜ İSƏ AZƏRBAYCAN MİLLİ XALÇA MUZEYİNDƏ TANINMIŞ MÜTƏXƏSSİSLƏRİN AYRI-AYRI MÖVZULARA HƏSR OLUNMUŞ MARAQLI MÜHAZİRƏLƏRİ KEÇİRİLİR

Bundan başqa qeyd etmək istərdim ki, 2017-ci ildə Avstriya hərrac evindən unikal bir xalça almışıq. Həmin eksponat XVII əsrin sonuna aid Şamaxı xalçasıdır. Dövlət Ermitajı Muzeyində kompozisiyası bu xalça ilə eyni olan daha qədim xalça var. Onları birlikdə nümayiş etdirmək mənim çox böyük arzumdur. Mixail Borisoviçin də təklifi ilə biz bu il noyabr ayında IX Sankt-Peterburq Beynəlxalq Mədəniyyət Forumu çərçivəsində həmin xalçaların sərgisini təşkil edəcəyik. Bununla yanaşı, Forum ərəfəsində Dövlət Ermitajında saxlanılan Azərbaycan xalçalarından ibarət kataloq hazırlanacaq.

- Hər bir sahədə olduğu kimi xalçaçılıq sənətimizin də inkişafı kompleks yanaşma tələb edir. Bu mənada əlimizdə olanları qorumaqla yanaşı əlimizdə olmayan Azərbaycan xalçalarının da yaşam potensialına cavabdehlik daşmalıyıq. Fəaliyyətinizin bu istiqamətdəki nailiyyətlərini oxucularımız şəxsən sizdən bilsələr yaxşıdır...

- Bəli, Milli Xalça Muzeyi olaraq dünyanın müxtəlif ölkələrinin muzeylərində saxlanılan xalçalarımıza müvafiq normalar çərçivəsində sahib çıxmaqla bağlı addımlar bizim işimizin

ayrılmaz hissəsidir. Milli Xalça Muzeyi Prezident İlham Əliyevin 2018-ci ildə "Azərbaycan Respublikasında xalça sənətinin qorunması və inkişaf etdirilməsinə dair 2018-2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın həyata keçirilməsi barədə Sərəncamının 7.1.3 (Ölkə daxilindəki və xaricdəki muzeylərdə və şəxsi kolleksiyalarda saxlanılan nadir Azərbaycan xalçaları barədə kataloqun hazırlanması) və 7.1.6 (Xarici ölkələrin muzeylərində saxlanılan nadir Azərbaycan xalçalarının Azərbaycana mənsubluğunun göstərilməsi istiqamətində fəaliyyətin həyata keçirilməsi) bəndlərinin icrası istiqamətində də məqsədyönlü layihələr həyata keçirir.

- Yəqin ki, belə incə məsələ heç də asanlıqla, ilk cəhddən yoluna qoyulmur. Başqa ölkələrdəki həmkarlarınız necə reaksiya verirlər bu təşəbbüslərə?

- Təbii, uzun illərin təqdimat tərzini dəyişmək hər ölkədə eyni cür reaksiya ilə qarşılanmır; bəziləri ilə anlaşma dərhal baş verir, bəziləriylə razılaşmaq üçün isə vaxt tələb olunur. Məsələn, apardığımız işlər nəticəsində Rusiyanın Dövlət Şərq Xalqları İncəsənəti Muzeyində ötən il "Məkanın harmoniyası", bu il isə "Sovet Azərbaycanının

əks sədası. Xalça. Tikmə. Plakat" adlı həm bizim muzeyin kolleksiyasından, həm də onların kolleksiyalarındakı Azərbaycana aid dekorativ-tətbiqi sənət nümunələrindən ibarət sərgilər təşkil edilib, kataloq nəşr olunub. Hər iki sərgi Rusiya mediası və cəmiyyəti arasında çox böyük marağa səbəb oldu və istər orada, istərsə də Azərbaycan mətbuatında geniş işıqlandırıldı. Bu muzeyin kolleksiyasında Azərbaycana aid çoxlu eksponatlar qorunub saxlansa da, təəssüf ki, onların heç birinin etiketajında Azərbaycan adı qeyd edilməmişdi. Yəni əsərin məxsus olduğu şəhərin və ya kəndin adı olsa da, ölkə qeyd edilmədiyi üçün eksponatların Azərbaycana aidliyi bilinmirdi. Əməkdaşlığımız və aparılan elmi tədqiqatlar nəticəsində daimi ekspozisiyada nümayiş olunan eksponatların etiketajlarında düzəlişlər edildi və onların yaradıldığı yer kimi artıq Azərbaycan göstərilir.

Təəssüf ki, dünyanın bir çox muzey, qalereya və şəxsi kolleksiyalarında Cənubi Azərbaycan - Təbriz, Ərdəbil xalçaları çox yerdə İran xalçaları kimi, Qarabağ, Naxçıvan, Şamaxı və digər bölgələrin xalçaları isə Qafqaz xalçaları kimi təqdim olunur. Biz bununla çox rastlaşırıq. Demək olar ki, əksər muzeylərdə belədir. Çox nadir hallarda Azərbaycan adının qeyd edildiyini görürük.

- Konkret olaraq, Rusiyanın Dövlət Şərq Xalqları İncəsənəti Muzeyində bunu necə izah etdilər?

- Dedilər ki, köhnə etiketajlarda belə gəlib məlumat. Biz şifahi və yazılı müraciətlərlə deyirdik ki, etiketajların dəyişilməsini təmin edə bilərik. Cavabları o oldu ki, yox, mümkün deyil, ardicilliq pozula bilər. Bununla belə bizim eksponatlarla eyni zamanda nümayiş edilən digər ölkələrə aid eksponatların etiketajları yenilənmişdi. Uzun müddət bu məsələni yoluna qoymaq üçün yazışmalar apardıq, görüşlər keçirdik. Nəhayət səylərimiz nəticəsində Azərbaycana aid eksponatlar ölkəmizin adı ilə təqdim olunmağa başladı. Həmçinin Qarabağ xalçaları da artıq Azərbaycana aid ekspozisiyada doğru-dürüst ünvanı və mənşəyi ilə qeyd edilib.

Bizim Rusiya Etnoqrafiya Muzeyi ilə əməkdaşlığımız da bu baxımdan önəmli hadisədir. Bu ilin fevral ayından "Rusiya Etnoqrafiya Muzeyinin kolleksiyasından Azərbaycan inciləri" adlı birgə layihəni həyata keçirməyə başlamışıq. Pandemi-

ya səbəbindən yaranmış çətinliklərə baxmayaraq, burada qorunan Azərbaycana aid xovlu və xovsuz xalçalar, həmçinin parça, tikmə, geyim, zərgərlik və metal nümunələrinə düzgün atribusiyanın verilməsi, onlardan ibarət kataloqun hazırlanması və sərginin keçirilməsi istiqamətində işlər davam etdirilir.

- Rusiyaya aid mənzərə aydın oldu. Digər ölkələrlə də bu sahədəki işbirliyinizin təfəsilatını bilmək maraqlıdır...

- Təbii ki, muzeyimiz digər ölkələrin muzeyləri ilə də bu istiqamətdə əməkdaşlıq əlaqələri qurur. Hətta koronavirus pandemiyası səbəbindən iş ahəngi dəyişsə də, biz mart ayında İstanbulda "Türk və İslam Əsərləri Muzeyinin kolleksiyasından Azərbaycan xalçaları" adlı sərgi və kitab-kataloqun təqdimatını keçirdik. Bu muzeydə Azərbaycan xalçaları Qafqaz xalçaları kimi qeyd edilmişdi. 2018-ci ildən həyata keçirilməyə başlanılan əməkdaşlıq əlaqələri nəticəsində bu muzeylə birgə layihə həyata keçirmək qərarına gəldik. Burada olan Azərbaycana aid eksponatlara düzgün atribusiyanın verilməsi üçün bizim mütəxəssislərə TİƏM-in fondlarında işləmək imkanı yaradıldı. Beləliklə, Türk və İslam Əsərləri Muzeyində qorunan 100-ə yaxın nadir Azərbaycan xalçalarına düzgün atribusiya verildi və həmin xalçalardan ibarət türk və ingilis dilində nəfis tərtibatlı kataloq hazırlandı. Sərgidə Türk və İslam Əsərləri Muzeyinin kolleksiyasındakı XVII-XIX əsrlərə aid uzun illər fondnda saxlanılmış on iki ədəd nadir Azərbaycan xalçası yenilənmiş atribusiya mətnləri ilə təqdim olundu.

Sərginin avqust ayına qədər davam etməsi planlaşdırılmışdı. Amma muzeyin rəhbərliyi sərgiyə böyük marağı nəzərə alaraq, müddətin uzadıldığını bildirdi.

Bu sərgi açılarda ermənilər adətləri üzrə yenə də informasiya hücumuna keçdilər, orada sərgilənən xalçaların erməni sənət nümunələri olduğunu iddia etməyə başladılar. Biz internet vasitəsilə onların bu əsassız fikirlərini darmadağın etdik. Haqq bizim tərəfimizdə olduğu üçün informasiya mübarizəsində tərəfdarlarımız çox oldu.

- Azərbaycana aid xalça və xalça məmulatının ölkəmizin adı ilə ziyarətçilərə təqdimatının coğrafiyasının genişlənməsi gözlənilirmi?

- Əslində xalçalara düzgün atribusiyanın verilməsi və pasportlarının dəyişdirilməsi çox çətin prosesdir və bu iş illər tələb edir. Hazırda həmin istiqamətdə muzeylərlə əlaqələr qurur, bu məsələləri aradan qaldırmağa çalışır, yeni-yeni layihələr həyata keçirməyə davam edirik. İşimizin nəticəsi olaraq dünyanın müxtəlif muzeylərində olan Azərbaycan xalçalarından ibarət kataloqun hazırlanması üzərində işləyirik.

Hətta çox maraqlı və geniş informasiyalar toplamışıq. Məsələn, Yeni Zelandiya, Yaponiya, Meksika və bir çox digər ölkələrin muzeylərində Azərbaycan xalçalarının olduğunu aşkarlamışıq. Biz bu xalçaları ətraflı öyrənib, onların düzgün atribusiyasını həmin muzeylərə göndəririk ki, Azərbaycana aid olduqları mütləq qeyd edilsin. İşin müəyyən bir mərhələsinin nəticəsi olaraq, gələn il bu xalçaların bir qisminin sərgisini təşkil etməyi düşünürük.

Həmçinin bildirmək istərdim ki, Gürcüstan Milli Muzeyində İran və ya Qafqaz adı ilə təqdim olunan Azərbaycan xalça və xalça məmulatına düzgün atribusiya verilib və həmin eksponatlardan ibarət kataloq nəşr edilib.

- Azərbaycan Milli Xalça Muzeyi karantin dövrünü necə keçirdi?

- Tam səmimiyyətimlə deyə bilərəm ki, muzeyimiz karantin dövründə də fəaliyyətini yüksək səviyyədə davam etdirdi. Koronavirusla əlaqədar muzeylərdə bütün kütləvi tədbirlərin dayandırıldığı dövrdə "Zənginləşən xəzinəmiz" adlı sərginin açılışını ölkəmizdə ilk dəfə onlayn şəkildə keçirdik. Adi qaydada keçirilən sərgilərin açılışında ən çox 300 nəfərə qədər adam iştirak edərsə, ilk onlayn sərgini dünyanın müxtəlif ölkələrindən 5 min nəfərə qədər şəxs muzeyin facebook sahifəsindən izlədi. Bu, bizi çox ruhlandırdı. Həmin sərgidə diqqəti cəlb edən qiymətli eksponatlardan biri muzeyin tarixində ilk dəfə məşhur Sotheby's hərrac evindən əldə edilən zərgərlik nümunəsi – Qacarlar dövrünə xas üslubda, yüksək bədii zövqlə hazırlanan XIX əsrə aid qadın asma bəzəkləri idi.

Pandemiya dövründə muzeyimizin sosial şəbəkələrdəki rəsmi sahifələrində eksponatlar haqqında maraqlı elmi məlumatları özündə əks etdirən mətn və ya video-çarxlar yerləşdirilib. Paylaşılan bütün məlumatlar izləyicilərə 3 dildə (Azərbaycan, rus, ingilis) təqdim edilib. Onlayn fəaliyyət dövründə izləyicilərə müxtəlif bölmələr üzrə informasiyalar verilib. Pandemiya dövründə muzey daxilində bir

çox layihələr gerçəkləşdirilib. "Sənətə həsr olunmuş ömür" rubrikası çərçivəsində həyatını xalçaçılıq sənətinə həsr etmiş mütəxəssislər, xalçaçı-rəssamlar, toxucular və onların muzeyimizdə qorunan xalçaları haqqında izləyicilər məlumatlandırılıb. Bu müddət ərzində muzeyin zənginləşməsində rolu olan əcnəbi xalça mütəxəssisləri, kolleksiyaçıları və onlar vasitəsilə əldə edilən eksponatlar izləyicilərə təqdim olunub. Muzeyimizlə əməkdaşlıq quran, yeni eksponatların əldə edilməsinə köməyi dəyən xarici ekspert və kolleksiyaçılarından bəhs edilib.

Şirin Məlikova və Mixail Piotrovski anlaşma və əməkdaşlıq memorandumunu imzalayarkən

Azərbaycan Milli Xalça Muzeyi daha bir ilkə imza ataraq 18 May – Beynəlxalq Muzeylər Günü münasibətilə maraqlı layihə gerçəkləşdirib. Belə ki, tanınmış televiziya aparıcıları muzeyin ekspozisiyası, burada nümayiş olunan xalça və digər dekorativ-tətbiqi sənət nümunələri haqqında bələdçi qismində çıxış ediblər. Qeyd edək ki, bu ekskursiya Azərbaycan muzeyçiliyi tarixində ilk dəfə surdo-tərcümə ilə müşayiət olunub. Xalça Muzeyi karantin rejimi elan edildikdən sonra Mədəniyyət Nazirliyinin təşkil etdiyi “Evim – yeni iş yerim” layihəsinə də qoşulub.

Layihələrimiz arasında ən sevdiyim isə “Xalça hekayələri” layihəsidir. Biz hər kəsə bu gözəl layihəyə qoşulmağı, öz xalça hekayələrini, sevimli xalçalarının tarixçəsini, onunla bağlı maraqlı xatirələrini bizimlə bölüşməyi təklif etdik. Nəticədə, hətta xarici ölkələrdən olan izləyicilərimiz də layihəyə böyük maraq göstərdilər və bu gün də insanlar öz xalça hekayələrini bizə göndərirlər.

Bir sözlə, pandemiya dönəmində onlayn fəaliyyətimizə izləyicilərimizin diqqəti heç də az olmadı, əksinə onların sayı artaraq 40 min nəfəri keçdi. Təbii ki, bu istiqamətdə söylərimizin boş getməməsindən son dərəcə məmnunuq.

- Muzeyinizin ziyarətçilərinə nələri anons etmək istərdiniz?

- Bu il bizdə bir neçə maraqlı sərgi olacaq. Azərbaycan Milli Xalça Muzeyinin apardığı davamlı fəaliyyət nəticəsində pandemiya dövründə də muzeyin kolleksiyası yeni əsrarəngiz nümunələrlə zənginləşir. Qeyd edək ki, bu dəfə italyalı kolleksiyaçı Ermilio Bottini əsrarəngiz “Sor-sor” namazlıq xalçasını muzeyimizə hədiyyə edib. Kolleksiyaçıları tərəfindən bu cür dəyərli əşyaların təmənnsiz olaraq muzeyə bağışlanması onların bu mədəniyyət ocağına böyük etimadının göstəricisidir. Mükəmməl kompozisiyası və rənglərin ahəngdarlığı ilə göz oxşayan Şirvan qrupuna aid bu xalça 1811-ci ildə toxunub. Azərbaycan xalçaçılığının təzahürlərindən biri olan belə bir xalça nümunəsinin vətəninə qaytarılması işində italyalı xalçaçı-ekspert Andrea Stefano İonesku muzeyə xüsusi dəstək

göstərib. Kompozisiyası, rəng harmoniyası və ornamentlərinin zərifliyi ilə seçilən “Sor-sor” namazlıq xalçası muzeyin daimi ekspozisiyasında nümayiş olunacaq.

Məlumat üçün deyim ki, son illər Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Azərbaycana aid iki unikal xalça və bir tikmə nümunəsi alınaraq muzeyimizə verilib. Biz də bu istiqamətdə işlərimizi davam etdiririk. Hərrac və şəxsi kolleksiyalarda olan orijinal Azərbaycan xalçalarını araşdırır və ölkəyə qaytarılmasına çalışırıq. Muzeyimizin kolleksiyasının qədim sənət nümunələri ilə zənginləşməsi təbii ki, qürurvericidir.

Bundan başqa “Maskalar şousu” sərgisi keçirməyi planlaşdırırıq. Biz fikirləşdik ki, muzeyimizin, məsələn, 50 il sonrakı ziyarətçilərinə indiki dövrün atributlarını görmək maraqlı olar. Bunu nəzərə alaraq, dizaynerlərə, tikmə ustalarına, bir sözlə marağı olan hər kəsə müraciətlə, özlərinin ən gözəl, orijinal müəllif maskalarını muzeyimizə verməyi xahiş etdik. Müəyyən sayda maska toplanandan sonra sərgini açacağıq.

- Maska erasının muzey həyatı başlayacaq...

- Bəli. Bu maskalar muzey ekspozatı kimi onilliklər boyu qorunub saxlanılacaq. Biz ancaq XVII, XVIII əsrlərdən danışmamalıyıq, yaşadığımız dövrün əks-sədasını da gələcək nəsillərə çatdırmalıyıq.

- Karantindən sonra Milli Xalça Muzeyi iki dəfə açıldı. Ziyarətçilərinizlə görüşlərinizdə nə müşahidə etdiniz?

- Etiraf etməliyik ki, həftə içi iş saatını 20:00-dək uzatsaq da, ziyarətçilərimizin sayı azalıb. İnsanlar mədəniyyət ocaqlarına daha çox altıncı və bazar günləri üz tuturlar. Dezinfeksiya işləri ilə əlaqədar həmin günlər muzeylərin işləməməsi ziyarətçilərin sayına mənfi təsir göstərir.

Bu gün yerli əhalini muzeylərə cəlb etmək məsələsi hər zaman olduğundan daha aktualdır. Bunu nəzərə alaraq, Azərbaycan Milli Xalça Muzeyi cəmiyyətin müxtəlif hədəf qruplarının

maraqlarına uyğun proqramlar və layihələr

hazırlayır, tamaşaçıları növbəti yenilikləri ilə sevindirir. Belə ki, həftənin 4 günü fəaliyyət göstərən muzeydə hər çərşənbə axşamı uşaqlar və böyüklər üçün bir-birindən maraqlı ustad dərsləri keçirilir. Bizim ustad dərslərimiz sırf muzey kolleksiyası ilə bağlıdır və sadəcə maarifləndirici xarakter daşmır, həm də tədris səciyyəsinə malikdir. Başqa sözlə, ustad dərslərinin iştirakçıları həm bu və ya digər ekspozatın yaranma tarixi ilə tanış olurlar, həm də hansısa sənət əsərinin, məsələn, xalçanın yaranmasının iştirakçısına çevrilirlər.

Həftənin çərşənbə günləri muzeyin “Qarabağ” otağında uşaqlar üçün oxu saati təşkil olunur. Uşaqlar xüsusi atmosferi ilə fərqlənən bu otaqda yerə salınmış xalçaların üstündə oturub nağıl oxumağı çox sevirlər. Azərbaycan Milli Xalça Muzeyinin Uşaq Şöbəsi tərəfindən hər dördüncü gün isə müxtəlif tamaşalar,

Xalça muzeyi - interyer

o cümlədən surdo tərcümə ilə müşayiət olunan "Cırdan" kölgə teatri göstərilir. Bütün bunlar uşaqlar üçün çox vacibdir.

Hər həftənin cümə günü isə Azərbaycan Milli Xalça Muzeyində təxminən mütəxəssislərin ayrı-ayrı mövzulara həsr olunmuş maraqlı mühazirələri keçirilir. Qeyd edək ki, muzeydə mövcud karantin qaydalarına uyğun olaraq 10 nəfərdən çox şəxsin bir yerə toplaşmasına icazə verilmədiyi üçün mühazirələri həm də muzeyin sosial şəbəkələrdəki səhifələrindən canlı yayımlayırıq.

- Söhbətimizdən belə nəticə çıxarmaq olar ki, 2020-ci il nə qədər çətin il olsa da, sizin muzeyin işgüzarlığını və yaradıcı fəhmini azaltmayıb, əksinə yeni çalarlar qatıb...

- Bəli, bu belədir. Biz Azərbaycanda yeganə muzeyik ki, son 4 ildə ardıcıl olaraq "Tripadvisor Travellers' Choice" (Tripadvisor səyahətçilərin seçimi) sertifikatına layiq görülürük. Bu onu göstərir ki, bütün dünya üçün mövcud çətin dövrdə belə muzeyin peşəkar fəaliyyətini yüksək səviyyədə davam etdirməsi tamaşaçılar, izləyicilər tərəfindən layiqincə dəyərləndirilib və obyektiv qiymətini alıb.

Sevindirici haldır ki, bu ilin avqust ayından ziyarətçilər muzeyimizi artıq Azərbaycan, rus, ingilis və fransız dilləri ilə yanaşı Ukrayna dilində audiobələdçi ilə də kəşf edə bilərlər. Bununla bağlı hətta Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenski öz Twitter səhifəsində paylaşım da edib.

Sürətlə dəyişən və müasirləşən dünyanın tələblərini nəzərə alaraq, bir müddət öncə Xalça Muzeyinə 360 dərəcə virtual tur da yenilənib. Virtual tur vasitəsilə arzu edən hər kəsin Bakının ən orijinal və möhtəşəm memarlıq binasını bütünlüklə gəzmək, onun ayrı-ayrı mərtəbələrindəki eksponatları görmək, haqqında Azərbaycan və ingilis dillərində müfəssəl məlumat almaq imkanı var. Muzeyimizi dünyanın istənilən nöqtəsindən virtual reallıq eynəkləri vasitəsilə də gəzmək mümkündür.

Bu il Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə UNESCO-nun baş qarərgahında "Yeni kəşflər: Azərbaycan xalçaçılığında yeni motivlər" adlı

sərgi də keçirildi. Sərgidə Xalq rəssamı Eldar Mikayılzadənin Şəki qrupuna aid 13 xalça eskizi, onların əsasında toxunan xalçalar və texniki rəsmlər nümayiş etdirildi. Azərbaycan xalçaçılığında yeni "Şəki xalçaları" qrupunun yaradılması məqsədi daşıyan layihə ilə bağlı xalçaçı-rəssam Eldar Mikayılzadə ilk olaraq muzeyimizə müraciət etmişdi. Layihə çox maraqlı olduğuna görə onun reallaşdırılması üçün Heydər Əliyev Fonduna müraciət ünvanladıq. Nəticədə layihə çərçivəsində Xalq rəssamı Eldar Mikayılzadənin eskizləri əsasında iki il ərzində müxtəlif xalçalar toxundu. E.Mikayılzadə yeni Şəki qrupuna aid xalça eskizlərində Şəki Xan Sarayındakı əsrarəngiz ornamentlərdən, freskalardan, Şəki motivlərindən istifadə etmişdi.

- Şirin xanım, söhbətimizin sonunda Siza özünüzdün xalça hekayənizi eşitmək maraqlıdır. Xalçanı neçə yaşından sevməyə başlamısınız?

- Evimizdə həmişə xalça olub. Ana nənəm xalçaları xüsusilə çox sevirdi. Onun evində xalçalardan mövsümi qaydada istifadə olunurdu - yayda xovsuz, qışda isə xovlu xalçalar evin hər yerinə salınırdı. Mənim otağımda isə həmişə ata babamdan qalan xalça olurdu. Evimizə gələn əcnəbi qonaqlar üzərində babamın adı olan həmin xalçanı görəndə heyran qalırdılar, onu almaq istədiklərini deyirdilər. Təbii ki, atam onu heç bir qiymətə satmayacağını bildirirdi. Mənim övladlarım da bu xalçanın doğurduğu təəssüratla böyüyüblər. Yeni xalçaya maraqlı və məhəbbət mənə genlərimdən keçib.

Sonrakı elmi fəaliyyətim də bu və ya digər dərəcədə xalça ilə bağlı olub. Hər zaman ən sevdiyim məkanlardan biri olan Milli Xalça Muzeyi həm bir memarlıq abidəsi kimi, həm də zəngin ekspozisiyalı saxlanc yeri kimi dünyanın müstəsna özəlliyə malik mədəniyyət ocaqları ilə bir sırada dayanmağa layiqdir. Belə bir muzeyə nəinki rəhbərlik etməyimlə, onun sadəcə varlığı ilə qürur duyuram. ❖

Samirə Behbudqızı